

Yeni Adana Gazetesi

Yeni Adana Gazetesi'nin kurucusu Ahmet Remzi (Yüreğir) Bey'dir. (Adana 1892-7 Ekim 1951). Babası Abdullah Bey, annesi Raziye Hanım'dır. İlk ve Orta öğrenimi sonrasında Adana Muallim Mektebi'ne kaydolmuş, mezun olduktan sonra yine Adana'da Turan ve Numune-i Edep Okullarında öğretmenlik yapmış, Adanalı gençler tarafından kurulan "Türk Gücü" Spor Kulübünün Başkanlığına seçilmiştir. Milli Mücadele'de Kilikya (Adana) Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Başkanlığı'na seçilmiş, bu dönemde zor şartlarda **Adana** ve **Yeni Adana** gazetelerini yayınlarken, halkın moralini ayakta tutmuş ve kurtuluşa büyük destek vermiştir. 1930'da Serbest Fırka'ya katılmış, 1946'da CHP'den Seyhan (Adana) milletvekili seçilmiştir. Adana'da kamu yararına çok sayıda kurum ve kuruluşu katkı sağlamıştır

4 Ekim 1951'de, İstanbul'da geçirdiği bir trafik kazasında ağır şekilde yaralanan Ahmet Remzi Bey, 7 Ekim 1951'de hastanede tedavi görmekte iken vefat etmiştir. Nilüfer adında bir kızı, Orhan Remzi, Aydın Remzi, Yalçın Remzi ile Çetin Remzi adlarında dört oğlu vardır. Ahmet Remzi Bey'in vefatı sonrasında, Çetin Remzi Yüreğir Bey, 1958'den beri **Yeni Adana**'nın İmtiyaz Sahibi olarak gazetenin yayın hayatını sürdürmektedir.

Yeni Adana Gazetesi, 21 Aralık 1918'de, Adana'nın Fransızlar tarafından işgal edilmesini takiben, asıl mesleği öğretmenlik olan ve halkı işgale karşı direnişe geçmesi için örgütlemeyi düşünen Ahmet Remzi (Yüreğir) ile Yedek subay Yozgatlı Mehmet Avni (Doğan) beyler tarafından, 25 Aralık 1918'de **Adana** adıyla yayın hayatına başlatılmıştır.

Adana'nın işgali karşısında, İstanbul hükümetinin suskun tutumunu eleştiren **Adana** ve daha sonra **Yeni Adana** Gazetesi, Ermeniler ve Fransız işgali yanlısı yayınıyla Kuva-yı Milliye aleyhtarı yayın yapan ve Ali İلمي tarafından çıkarılan **Ferda** gazetesine de tepkili bir yayın politikası izlemiştir. Türk halkını örgütlemeye çalışan, Fransız işgalini ve Ermeni hareketlerini kınayan ve Çukurova'nın Türk yurdu olduğunu haykıran **Adana** Gazetesi ancak üç sayı çıkarılabilemiştir. Fransız İşgal Valiliği'nin baskı ve tehditler içeren emri ve Kuva-yı Milliye aleyhine çalışmaları için teklif edilen rüşvetin kabul edilmemesi sonucu **Adana** üç gün sonra kapatılmıştır. Bunu takiben, Ahmet Remzi ve Yozgatlı Mehmet Avni beyler, yılgınlık göstermeyerek, **Yeni Adana** adıyla Hayat Matbaası'nda basılan bir gazete çıkarmak için valiliğe başvurmuş, gerekli izni almışlardır. Fakat, sekizinci sayıda Yozgatlı Avni Bey'in, gerek **Adana** Gazetesi'nin kapatılmasını eleştiren ve bunun kanunsuz olduğunu belirten "Kanuna Saygı" başlıklı yazısı ve gerekse Fransızları dost olarak tanıtan **Ferda** ve sahibi Ali İلمي'nin, bu defa Ahmet Remzi ve Yozgatlı Avni beyleri "İttihatçı" olmakla suçlayan ve **Yeni Adana**'yı eleştiren girişimleri nedeniyle, ancak beş sayı yayınlanmış olan **Yeni Adana** Gazetesi de, 8 Ocak 1919'da, Fransızlar tarafından basılarak kapatılmıştır. Baskın sonucunda tutuklanan matbaa sahibi Mücavirzade Mustafa Bey ve Yozgatlı Mehmet Avni (Doğan) Beyler tutuklanmışlardır. Mehmet Avni Bey, bir süre sonra Fransızlar tarafından işgal bölgesi dışındaki Yozgat'a sürgün edilmiş, 1919 yılı sonlarına doğru kaçıp kurtularak, Heyet-i Temsiliye tarafından Boğazlıyan Kaymakamı olarak görevlendirilmiştir. Hakkında idam kararı verilen Ahmet Remzi Bey ise; kadın çarşafı giyerek Adana'dan kaçmayı başarmış, kurtulmuştur.

Ahmet Remzi Bey, Mustafa Kemal'in direktifleriyle, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Adana şubesi olarak kurulan ve bazı belgelerde adı Kilikya (Adana) Vilayeti Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkeziyesi olarak geçen, Adana işgal altında bulunduğu için de Niğde'de faaliyete geçirilen cemiyetin kurucularından biridir. Ahmet Remzi Bey, 1919 yılı Ekim ayı sonunda Mustafa Kemal'in kendisine gönderdiği yazı üzerine, 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat (Cebesoy)'ın, 16-29 Kasım 1919'daki, Sivas Komutanlar Toplantısı'ndan Ankara'ya dönerken; 4 Aralık 1919'da, Kayseri Komutanlar Toplantısı'na katılmıştır. Ahmet Remzi Bey hakkında Kayseri'de, Adana Müdafaa-i Hukuk

Cemiyetini kurmak isteyen Adana *Türk Gücü Reisi* olarak yazılı bilgi verildiği anlaşılmaktadır. Ahmet Remzi Bey de; burada Ali Fuat Bey'in Kuva-yı Milliye'yi kurmakla görevlendirilen kimselerle düzenlediği bu toplantıya kendisinin de katıldığını ve yapılan görüşmeyi takiben Mustafa Kemal'e, Ali Fuat Bey'in Ankara'ya, kendilerinin de işleri bittikten sonra aldıkları direktife uyarak Niğde'ye geçtiklerini bildirmiştir.

Ahmet Remzi Bey, yayınına uzun bir süre ara vermek zorunda kalan **Yeni Adana**'yı tekrar yayınlamak istemiş, 25 Temmuz 1920'de, Toroslarda Kelebek (Gelebek) Köyü İstasyonu'nda kör bir hatta çekilen köhne bir vagona, kağıt, mürekkep ve baskı harfleri (hurufat) de olmayan bir ortamda, bu olumsuzlukları gidermek için kağıtları buz suyu ile ıslatmak, soba isisi ve bezir yağından mürekkep yapıp şapoğraf yöntemi ile gazete basmak suretiyle **Yeni Adana**'yı 9.'dan 13. sayıya kadar basmayı başarabilmiştir. İyice yıpranan ve baskı yapamaz hale gelen pedal makinası, hurufat, mürekkep, kağıt ve diğer ihtiyaçların giderilebilmesi amacıyla, daha sonra Adana Milletvekili olacak olan Zamir Bey (Damar Arıkoğlu), hurufat, kasa ve pedal temini için Konya'ya gönderilmiştir. Konya'da Miralay Fahrettin (Altay) Bey'in desteğiyle, Zeynel Abidin'in kardeşi Rifat Hoca'dan gerekli malzemeler alınarak eksikler giderilmiştir. O günlerde, gazetenin kadrosu kurucu yazar Ahmet Remzi ve müreттіp Hamdi beylerdir.

İstasyonlardaki vagonların yerleri, Kuva-yı Milliye gücünün cephe hareketine uygun olarak değiştirildiği için, **Yeni Adana**'nın 10. sayısı baskısını Belemelik İstasyonu'nda yapmıştır. 25-26 Mayıs 1920 akşamı, Pozantı'yı işgal altında tutan Fransız Taburu, işgal komutanlığından aldığı emir üzerine Pozantı'da kendisini kuşatmış olan Kuva-yı Milliye kuvvetini bir yarma hareketiyle geçip, Toroslar üzerinden Mersin'e gitme girişimi sırasında, 29-30 Mayıs 1920 gecesi, Toroslar'da Karboğazı Savaşı'nda, 44-45 kişilik bir Kuva-yı Milliye kuvvetine yenilerek esir alınması sonucu, Pozantı işgalden kurtarılmıştır.

Pozantı işgalden kurtarıldıktan sonra, Mustafa Kemal de, yanında Fevzi Çakmak ve bir heyetle 5 Ağustos 1920'de, Pozantı'ya gelmiş, **Pozantı Kongresi**'ni gerçekleştirmiştir. Adanalılara hazırladığı bir beyanname ile yapılan seçimlerle Pozantı'nın, Adana İl Merkezi haline getirildiği bildirilmiştir. Pozantı il merkezi olduktan sonra, Ahmet Remzi (Yüreğir) Bey, Kilikya (Adana) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyeti Başkanlığı'na ve Belediye Meclisi üyeliğine seçilmiştir. Ayrıca, "*Adana İstihbarat Müdürlüğü*" görevine getirilmiştir. Bu gelişmeler sırasında, Mustafa Kemal'in Pozantı'dan, Adana halkına gönderdiği beyanname, Yeni Adana'nın 11. sayısında yayınlanmıştır.

O dönemde Fransız işgal kuvvetleri himayesindeki, *Ferda* ve *Adana Postası* gazeteleri de Kuva-yı Milliye aleyhindeki yayınlarını sürdürmekte, Kuva-yı Milliyecileri soyguncu, talancı ve yağmacı olarak nitelendirmekteydiler. **Yeni Adana** ise, her türlü yokluk, engel ve zorluklara karşın yayınına sürdürmüş, 9 Eylül 1920'de, Pozantı'daki ilk baskısını gerçekleştirmiştir. Yazar kadrosu da sayıca artmış, gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğünü üstlenen Yedek subay Ferit Celal (Güven) Bey yanında, Yahya Nüzhed, Naci Akverdi, Hacı Gülek gibi yedek subaylar, yazılarıyla Yeni Adana'yı ayakta tutmuşlardır. '*Dindar*' takma adını kullanan Ferit Celal başyazıları yazmış, Yeni Adana haftada iki gün düzenli şekilde yayınlanmıştır. Yurtsever Adanalılar, gazetenin yeni sayılarını işgal altındaki Adana'nın her köyüne ve köşesine ulaştırmak için büyük çaba harcamışlardır. Adanalı ünlü mücahit gazilerden Abdülgani Girici anılarında: "*Pozantı'da basılan Yeni Adana Gazetesini merkebinin palanının altına koyup dağıtırken, Ermeniler ve Fransız askerleri tarafından yakalandığını, gazeteleri de bulup çıkardıklarını, kendisinin hiç bozuntuya vermediğini; 'Ben bu gazeteleri dağıtıp satmıyorum. Aksine General Duffieux'nun emrinde çalışıyor, bu gazeteleri altın karşılığında topluyorum', diyerek, cebinden çıkardığı birkaç altını gösterince birbirlerine şaşkın bakakalan Fransızlar'ın, kendisini serbest bıraktıklarını*" yazmıştır.

Yeni Adana, bir süre sonra günlük yayına geçmiştir. Sakarya Savaşı sırasında kağıt sıkıntısı artınca önce haftada dört, sonra da üç gün basılabiliştir. Sakarya Savaşı kazanıldıktan sonra, 20 Ekim 1921’de, Fransızlarla Ankara Hükümeti arasında imzalanan Ankara Antlaşması (İtilafnamesi)’ni takiben, 27 Kasım 1921 tarihli, 184. sayısı Pozantı’da basılan **Yeni Adana**, 12 gün sonra Adana’ya taşınmış, 9 Aralık 1921’den itibaren yayın hayatına, Camii Kebir Caddesi’nde Osmanlı Matbaası’nda devam etmiştir. 1 Ocak 1921 tarihli sayısında dört sayfa olarak gün aşırı yayınlanacağı bilgisini veren **Yeni Adana**, Ferit Celal, Muzaffer Timurtaş, Celal Sahir ve Refi Kerem gibi yedek subaylar, başyazarlar ve yazarlarla yayınına devam etmiştir. Yayın kadrosunda yer alan yazarlar, Adana’nın kurtuluşuna kadar ki dönemde işgal kuvvetlerine karşı muharebelere katılmışlardır. Bunlardan biri olan Yahya Nüzhed ise, Batı cephesinde katıldığı bir savaş sırasında şehit olmuştur. Bu nedenle, **Yeni Adana**, yazarları gazi ve şehit olmuş bir gazetedir. Yayın hayatı boyunca işgalci Fransızlarla işbirliği halindeki Türkçe, Fransızca ve Ermenice gazetelerle mücadele eden ve o dönemde yayınladığı 456 baskı sayısı ile bunların Türk Kurtuluş Savaşı’na yıkıcı etkilerini gidermeyi, Türk halkı arasında Milli Mücadele’nin başarıya ulaşacağına olan inancı kuvvetlendirmeyi başarmıştır. Sonunda, 5 Ocak 1922 sabahı Adana’nın Fransız işgalinden kurtulduğu haberini okuyucularına müjdelemiştir.

Yeni Adana’nın Ünlü Yazarları: Milli Mücadele Döneminde: Ahmet Remzi (Yüreğir) Bey, Yozgatlı Mehmet Avni (Doğan), Ferit Celal (Güven) Bey, Yahya Nüzhed, Naci Akverdi, Hacı Gülek, Muzaffer Timurtaş, Celal Sahir ve Refi Kerem adları geçmektedir.

Ahmet Remzi Bey’in kayınbiraderi olan ve ilköğrenimini Adana’nın Kozan İlçesi’nde tamamlayan ünlü şairlerimizden Fazıl Hüsnü Dağlarca ilk hikayesini 1927’de; *“Gurbette Feryat”* adlı ilk şiirini ise 1928’de **Yeni Adana** Gazetesi’nde yayınlamıştır.

Kurtuluş Savaşı sonrasında: 1950-1960 yıllarında, **Yeni Adana** temsilcisi olarak Oktay Akbal, yazar olarak Çetin Altan ve Oktay Ekşi’nin yazıları yayınlanmıştır. Gazeteci Necati Doğru da, çocukluğunda Adana cadde ve sokaklarında **Yeni Adana** Gazetesi’ni sattığını söylemiştir.

Yeni Adana’nın Kazandığı Ödüller: Gazete Sahipleri Birliği Vakfı’nın, A.B.D. ve Kanada dışında yayınlanan gazeteler için, ilk kez 1965 yılında düzenlediği Dünya Basın Başarı ödülü **Yeni Adana** Gazetesi’ne verilmiştir. Arjantinli Gazeteci Dr. Alberto Gainza Paz, ödül töreni konuşmasında: *“Bu ödül bir kere daha bir gazetenin büyüklüğünün sayfalarının sayısına ve tirajına bağlı olmadığını göstermiştir. Bir gazetenin büyük olması için çok sayıda baskı makineleri koleksiyonuna değil, fakat bir ruha sahip olması gerekir”* ifadesinde bulunmuş, bilerek ya da bilmeden **Yeni Adana**’yı bu günlere taşıyan ve kaynağını Çanakkale’den alan Kuva-yı Milliye ruhuna değinmiştir. 1996 yılında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti *“Basın Özgürlüğü Ödülü”* ve 2015 yılında Çukurova Gazeteciler Cemiyeti *“Özel Ödülü”* **Yeni Adana**’nın kazandığı diğer ödüllerdir.

Yeni Adana Gazetesi’nin kazandığı en büyük ödüllerden biri de, Adana ve Çukurova’da Milli Mücadele’nin başarısındaki önemli rolü, Türkiye’nin bağımsızlığı için verdiği mücadele, Atatürk İlkeleri ve Cumhuriyet yönetimine bağlılıkla, 102. yaşını tamamlamış olmasıdır.

Kemal ÇELİK

KAYNAKÇA

ATABAY, Mithat, **Türk Basın Tarihi**, Paradigma Akademi Yayınları, İstanbul 2015.

COŞAR, Ömer Sami, **Millî Mücadele Basını**, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul 1964.

İDEM, Tekin, “A. Remzi Yüreğir’in Hayatı ve 8. Yasama Dönemi Meclis Faaliyetleri”, **Tarih Okulu Dergisi (TOD)**, Yıl 8, S XXII, Haziran 2015, ss.323-351, DOI: <http://dx.doi.org/10.14225/joh733>

İSLAM, İbrahim, **Millî Mücadele’de Yeni Adana Gazetesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum 1995.

Yeni Adana Gazetesi.

Ahmet Remzi (Yüreğir)

Yeni Adana Gazetesi

Yeni Adana Gazetesi

Yeni Adana Gazetesi

02/06/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/yeni-adana-gazetesi/?pdf=3264> adresinden erişilmiştir